

BESLUT

2017-04-03

Dnr: 16/02104

SAKEN

Aktuellt, SVT2, 2016-08-09, inslag med en debatt om asyllagar; fråga om opartiskhet och saklighet

BESLUT

Inslaget frias. Granskningsnämnden anser att det inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet.

INSLAGET

I inslaget debatterade Sverigedemokraternas rättspolitiska talesperson (A) och Liberalernas rättspolitiska talesperson (B) om bland annat rätten att demonstrera och röra sig fritt i Sverige. Debatten föregicks av ett inslag där demonstranter intervjuades om vad de tyckte om rätten för asylsökande att demonstrera. Under den efterföljande debatten i studion sades bland annat följande.

(Programledare) – [...] Du hörde här, A, hur flera personer var ledsna och kände sig sårade och de vill demonstrera fredligt. Varför ska asylsökande låsas in? (A) – Vad det här handlar om, först och främst, det är ju ordning och säkerhet för invånarna i vårt land. Idag har vi hundratusentals människor som inte riktigt vet vem de är, var de kommer ifrån. Har de kopplingar till terrorism? Har de begått brott i hemlandet? Och resultatet har vi sett. Inte bara i Sverige, utan i Europa också. En våg av terrorism i Tyskland och Frankrike. (Programledare) – Utgör de här personerna något hut, hot? (A) – Det jag försöker säga, det är att, vi måste prata om säkerheten här i landet. Och i Sverige så har vi ett problem. Vi har en våg av sexuella övergrepp, framför allt på flickor och kvinnor. Det är våldtäkter, till och med mord, som vid Ikea när en asylsökande högg ihjäl två svenskar, för att han fick avslag på asyl. (Programledare) – Men, har... handlar detta om asylsökande? (A) – Det är exakt det, det handlar om. (Programledare) – Men, hur vet du det? (A) – Jo, men... Han, han som begick mordet vid Ikea han var asylsökande. Och de här övergreppen har polisen själva berättat om, att det är asylsökande, så att... (Programledare) – Men det är många som inte, det finns det ingen... (A) – Precis. (Programledare) – som är lagförd, lagförd för det. (A) – Precis. Men vi måste... Det är en stats uppgift att ha kontroll över vem som är i landet. Att upprätthålla säkerheten i landet. Och inte den här "låt gå"-attityden som Liberalerna har och verkar för. Och jag undrar, B, är det rimligt till exempel att en oidentifierad asylsökande från ett IS-kontrollerat område ska få vandra fritt i Sverige? Det skulle jag vilja ha svar på. (Programledare) – Varsågod, B. (B) – Jag tycker det är

anmärkningsvärt att A varje dag ändrar sin historia. Det börjar med fredliga demonstrationer. Jag har träffat de här personerna, igår, i Stockholm och det är personer som har ansökt om asyl. De har väntat i ett år, ett och ett halvt år, och vill ha besked. De vill också veta hur de drabbas och påverkas av riksdagens beslut. Jag tycker det är legitima frågor. (Programledare) – De här, de här... (B) - Att bunta ihop dem och kalla de här för terrorister, det tycker jag är oacceptabelt. (Programledare) – Var, vad säger du om det? (A) – Det är inte det det handlar om. Vi har hundratusentals oidentifierade människor i det här landet. Tycker Liberalerna det är en hållning som vi ska ha? Är det rimligt? Är det ansvarsfullt av en stat att göra så? Vi har faktiskt ett ansvar att se till att vi kontrollerar vilka människor vi har i det här landet och... (Programledare) – Men, får jag bara hålla mig kvar över de här människorna som du hörde och som faktiskt demonstrerade där på Mynttorget. Vad menar du med oidentifierade människor? De, de, de är här och har sökt om asyl på ett lagligt sätt. (A) – Precis. Och av de asylsökande som nu vandrar fritt i det här landet, så är en väldigt hög andel oidentifierade, vilket Migrationsverket själv säger. Och det här är inget konstigt förslag. Vi har andra västerländska demokratier som har ett liknande system. Australien, till exempel. Eller Schweiz... (Programledare) – Är det en... Är, är Australien, som, som, som tar hand om sina asylsökande båtflyktingar på isolerade öar – är det en förebild för dig? (A) – Australien har ett sådant system. Schweiz har också ett sådant system. Vi måste givetvis hitta på vårt eget system som passar för Sverige... (Programledare) – Vad säger du om de här, om de här... (A) – ... Men det är inte något konstigt, i alla fall.

[---]

(Programledare) – A, det ni gör här nu, det är att ni drar alla över en kam, och alltså, ni vill låsa in alla asylsökande. Så, det gör man ju inte ens med Sverigedemokrater som, om de, några, eller någon, har slåss..., har slagits med järnrör eller har näthatat. (A) – Men så här är det. I vårt land så har vi ett ansvar för våra medborgare. Vi har sett effekterna av det här. Vi har sett effekterna ute i Europa. Och det är inte ansvarsfullt av någon stat att släppa in hundratusentals människor som vi har väldigt dålig koll på. (Programledare) – Men, är det inte... (A) – Som till exempel som Schweiz visar... (Programledare) – ... Är det inte problematiskt det här, att alla straffas som, som är oskyldiga? (A) – Det här är inget straff. Det är till och med så att Europadomstolen har sagt att detta är administrativa åtgärder. Betraktas inte ens som ett straff, utan vi har ett ansvar för det här. Dessutom så är det så, att vi har ett problem med illegala invandrare i Sverige i dag. Och vad ska Kristdemokraterna göra när en asylsökande får ett avslag, vilket var 45 procent i januari i år, och vill gå under jorden? Vad ska Kristdemokraterna göra då? Titta på? Här har vi ett system som gör att de som får stanna ska få stanna. Och de som inte får det, blir avvisade effektivt. (Programledare) – Men, det, det problemet gäller Kristdemokraterna och inte Liberalerna, får jag bara... avsluta det hela med att fråga – Du får ju hårt motstånd när det gäller den här frågan. Tror du att du kommer att få gehör någonstans, för att det här någonsin ska gå igenom? (A) – Vi i Sverigedemokraterna har ju fått hårt motstånd vartenda år som vi har existerat. Och till slut så anpassar sig de andra partierna efter oss. Som vi har sett i invandringspolitiken. Som vi har sett i kriminalpolitiken och snart så kommer vi att få se en anpassning här också. Det är jag helt övertygad om.

ANMÄLNINGARNA

Inslaget har anmälts av sex personer som sammanfattningsvis anser att programledaren tog parti för Liberalernas talesperson och agerade hatiskt mot Sverigedemokraternas talesperson. Anmälarna är särskilt kritiska till

programledarens uttalande om järnrör.

Anmälarna anför att påståendet att Sverigedemokrater slagits med järnrör var en lögn och ett osakligt övertramp av programledaren. Ingen av SD:s politiker har slagits med järnrör, det handlade om försvar. En anmälare anser att uttalandet var uppenbart förtal. En annan anmälare förtydligar att A syftade på oidentifierade asylsökande och därmed inte drog alla asylsökande över en kam.

PROGRAMFÖRETAGETS YTTRANDE

Sveriges Television (SVT) anser att inslaget inte strider mot kraven på opartiskhet och saklighet och anför i huvudsak följande.

Anmälarna anser bland annat att programledaren tog ställning mot A i debatten. Som framgår av inslaget ställer programledaren frågor till A utifrån hans uttalanden. Hon frågade bland annat: ”Varför ska asylsökande låsas in? [...] Utgör de här personerna något hot?” A preciserade att skälet till hans inställning var att asylsökanden enligt hans mening kunde vara ett hot mot säkerheten. Varpå programledaren ställde en följdfråga rörande hur A visste att det specifikt är asylsökande som är ett säkerhetshot. När A sedan generellt pekade ut asylsökande som ett hot mot säkerheten och som mördare och sexualförbrytare med referens till ett uppmärksammat mord försökte programledaren balansera generaliseringen om gruppen asylsökande människor genom att säga att ingen asylsökande är lagförd för brott i detta sammanhang.

A argumenterade vidare att ansvar måste tas för att ” [...] kontrollera vilka människor vi har i det här landet” med hänvisning till att det, som han uppgav, fanns ” [...] hundratusental oidentifierade människor” i Sverige. Programledaren bad då A förtydliga på följande vis.

Får jag bara hålla mig kvar i de här människorna som du hörde och som faktiskt demonstrerade där på Mynttorget. Vad menar du med oidentifierade människor? De är här och har sökt om asyl på ett lagligt sätt.

A svarade därefter: ”Precis, och av de asylsökande som nu vandrar fritt i det här landet så är en väldigt hög andel oidentifierade vilket Migrationsverket själv säger.”

Programledarens roll vid en debatt som denna blir att både fördela ordet, be de debatterande meningsmotståndarna kommentera varandras uttalanden och att ställa förtydligande frågor. Programledaren kan även förtydliga sakfrågor eller spetsa frågor och synvinklar i syfte att få en så bra debatt som möjligt, utan att för den skull bryta mot kravet på opartiskhet.

Flera anmälare vänder sig mot att de uppfattat att programledaren sagt att sverigedemokrater ”är ute och slåss med järnrör” och påpekar att ingen har

”slagit någon” med järnrör och att detta således är fel i sak. Enligt SVT ska programledarens formulering ”har slagits med järnrör” ses i sitt sammanhang. Formuleringen var ett uttryck i dagligt tal som åsyftade bråket i den allmänt benämnda ”Järnrörsskandalen” som är en allmänt känd händelse.

”Järnrörsskandalen” har beskrivits som den politiska skandal som utspelade sig när en inspelning med tre sverigedemokrater som bland annat bråkade och uttalat sig nedvärderande också utrustat sig med järnrör för att återvända till platsen där bråket utspelade sig. De inblandade lade ifrån sig rören när polisen kom till platsen. Inspektionen finns att se i sin helhet och i utdrag på flera olika stora webbplatser. Eftersom fakta om detta är allmänt känt och finns fullt tillgänglig för var och en att ta del av på olika sätt är det klart att formuleringen, ”om de, några eller nån har slåss, har slagits med järnrör” inte avses att tolkas ordagrant utan är ett uttryck i dagligt tal.

Det framgick att programledaren ifrågasatte den grundläggande frågan om en grupp ska dömas för något som en eller några enskilda eventuellt gjort: ”A, det ni gör här nu är att ni drar alla över en kam. Alltså ni vill låsa in alla asylsökande...”. I nästa fråga preciserade hon ytterligare genom att fråga: ”Är det inte problematiskt det här, att alla straffas som, som är oskyldiga?”.

En anmälare anser att programledarens formulering om järnrör och näthat var en insinuation att A drog alla över en kam – vilket han inte gjorde. Enligt anmälaren gällde ett förslag av Sverigedemokraterna om förvar av asylsökanden som diskuterades enbart oidentifierade människor. Som framgick ställde programledaren frågan om inte A drar alla asylsökande över en kam och huruvida oskyldiga ska straffas på det sättet. Det var inte en insinuation utan en direkt fråga. A svarade bland annat att han inte såg detta som en bestraffning och att det skulle vara ett effektivt sätt att se till att asylsökanden inte går under jorden under processen och sedan inte kan utvisas, om det skulle beslutas.

Enligt SVT framgår det att A:s hållning i det som diskuterades handlade om att de som söker asyl i Sverige, borde hållas i förvar under ansökningsstiden. Ett av hans argument för hans hållning var att han ansåg att en stor del asylsökande bestod av oidentifierade personer eller personer vars identifikation kunde ifrågasättas. Ett annat argument var att människor som inte hålls i förvar kunde gå under jorden. Inte i något yttrande från A:s sida framgår att endast oidentifierade personer skulle hållas i förvar enligt hans förslag.

AKTUELLA BESTÄMMELSER

SVT ska utöva sändningsrätten opartiskt och sakligt samt med beaktande av att en vidsträckt yttrande- och informationsfrihet ska råda i televisionen (13 § i sändningstillståndet). Kraven på opartiskhet och saklighet tillämpas enligt granskningsnämndens praxis i princip fullt ut på programledare, reportrar och andra som genom sin ställning i ett program kan uppfattas som företrädare för

programföretaget. Med hänsyn till den vidsträckta yttrandefriheten kan kraven ställas lägre i fråga om intervjuade, debattdeltagare och andra så kallade tillfälliga medverkande.

Kravet på saklighet innebär främst att uppgifter som är av betydelse för framställningen ska vara korrekta och att framställningen inte får vara vilseledande, till exempel genom att väsentliga uppgifter utelämnas.

GRANSKNINGSNÄMNDENS BEDÖMNING

Granskningsnämnden tillämpar bestämmelserna i radio- och tv-lagen och i programföretagens sändningstillstånd. Det ingår inte i nämndens uppgift att pröva frågor om förtal. Kritik i detta avseende lämnas därför utan åtgärd.

Granskningsnämnden anser att programledarens uttalande om att några eller någon Sverigedemokrat slagits med järnrör inte var en korrekt beskrivning av den händelse som hon refererade till. Nämnden anser dock att uttalandet i det aktuella sammanhanget inte blev så missvisande att det medför att inslaget strider mot kravet på saklighet. Nämnden anser inte heller att programledarens uttalanden eller förhållningssätt i inslaget gick längre än vad som får accepteras inom ramen för kravet på opartiskhet.

Detta beslut har fattats av Kristina Ståhl, Jan Holmberg, Clas Barkman och Berivan Yildiz efter föredragning av Maria Bergerlind Dierauer.

På granskningsnämndens vägnar

Kristina Ståhl

Maria Bergerlind Dierauer

Originalhandlingen med namnunderskrifter förvaras hos myndigheten.